

Gif

Gif

Gif

VERBODEN
VUILING

Wat is het probleem?

Bij beheer van openbaar groen en verhardingen staat het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen sterk onder druk. De giftigheid van deze middelen werkt helaas niet alleen op het onkruid, waar het voor bedoeld is, maar ook op andere delen van het ecosysteem. Het leidt tot verarming van flora en fauna en bedreigt de drinkwatervoorziening. Bovendien brengt het werken met dergelijke bestrijdingsmiddelen gezondheidsrisico's met zich mee. Nadat chemische onkruidbestrijdingsmiddelen op verhardingen of in het openbaar of particulier groen zijn gebruikt, spoelen ze vaak met de eerste de beste regenbui naar het riool, het oppervlaktewater of het grondwater.

De giftige stoffen kunnen door de rioolwaterzuiveringsinstallaties niet helemaal worden verwijderd en bereiken uiteindelijk betrekkelijk snel de drinkwatervoorziening. Via het grondwater wordt ook de grondstof voor ons drinkwater beïnvloed.

Omdat er strenge eisen aan de kwaliteit van het drinkwater worden gesteld en omdat het simpelweg te lang duurt voordat chemische onkruidbestrijdingsmiddelen op een natuurlijke wijze zijn afgebroken, worden drinkwaterbedrijven gedwongen tot het installeren van kostbare zuiveringstechnieken, die de giftige stoffen uit het water halen.

• Schuim- en heetwatermethode in beeld.
Foto: Alterra

Oplossingen

Chemische bestrijdingsmiddelen vormen dus een belangrijke bron van vervuiling. Als gemeenten onderstaande tips in acht nemen, kan het gebruik worden teruggedrongen.

Ontwerp, aanleg en onderhoud van openbaar groen en verhardingen zijn belangrijk voor:

- 1 Een effectief en efficiënt niet-chemisch onkruidbeheer. Behandel zones met obstakels

eventueel met borstelen, branden of stomen. Dat wordt de laatste jaren in veel Nederlandse gemeenten met succes toegepast.

- 2 Zorg dat ontwerpafdelingen, beheerders en uitvoerders binnen de gemeente op de hoogte zijn van elkaars plannen. Bij een goed ontworpen verharding wordt de beheerder in een vroeg stadium betrokken, zodat bijvoorbeeld kan worden gekozen voor dichte bestrating en minder obstakels.
- 3 Ontwerpen, gericht op het vermijden van onkruidgroei en goed preventief onderhoud, kunnen grote besparingen opleveren op het beheer.
- 4 Achterstanden wegwerken is een kostbare zaak, zorg dus dat er geen achterstallig onderhoud ontstaat.
- 5 Stem het onderhoud af op andere maatregelen, vegen bijvoorbeeld, en op de groei van onkruid. Dat kan afhankelijk zijn van de weersomstandigheden.

Kansen

Initiatieven van burgers kunnen worden gestimuleerd en vertaald naar een projectplan dat het gebruik van chemische onkruidbestrijding wil terugdringen. Een vereniging van volkstuinders bijvoorbeeld zou door een gemeentelijke cursus gestimuleerd kunnen worden biologisch te tuinieren.

Een plan van aanpak met een inventarisatie van de bestaande situatie en een omschrijving van de gewenste situatie of kwaliteit is een goed uitgangspunt. Eventueel kan het project eerst op beperkte schaal, bijvoorbeeld in proefprojecten, worden uitgeprobeerd. Als de ervaringen uit het proefproject zijn besproken, kunnen de maatregelen op grotere schaal worden doorgevoerd. Voor een goed resultaat is het noodzakelijk de resultaten regelmatig te meten en te registreren.

Als het hemelwater van verhardingen zodanig wordt afgekoppeld dat het water niet meer naar het riool gaat, maar rechtstreeks naar het oppervlaktewater, moet tegelijk worden overgeschakeld naar niet-chemisch onkruidbeheer. Voor de meeste activiteiten geldt dat ze succesvol zijn zolang er voldoende draagvlak en deskundigheid is. Bouw daarom bij elke stap voldoende tijd en ruimte in voor voorlichting en bijeenkomsten met interne en externe partijen. De communicatie moet erop gericht zijn partijen te informeren én te overtuigen van de noodzaak van het proces. Dat leidt tot draagvlak.

Vruchtbare samenwerking

Het Duinwaterbedrijf Zuid-Holland (DHZ) neemt uit de Afgedamde Maas water in voor de drinkwaterbereiding. Het water wordt in de duinen gefilterd. Toen bleek dat het inlaatwater niet voldeed aan de normen van het Infiltratiebesluit Bodempassage (IB), wilde DHZ een uitgebreide voorzuiveringsinstallatie te plaatsen. Geschatte kosten: 70 tot 90 miljoen euro. Helaas bleek dat een dergelijke installatie de verschillende gifstoffen niet of nauwelijks zou kunnen verwijderen.

De provincie Zuid-Holland bood uitkomst. Onder een aantal voorwaarden kreeg DHZ van de provincie een tijdelijke en gedeeltelijke ontheffing van de IB-normen. Eén van de voorwaarden was dat DHZ zich inspant de verontreinigingen aan de bron aan te pakken door bijvoorbeeld convenanten te sluiten met de verschillende plaatselijke overheden.

KLEIN BEETJE, GROOT PROBLEEM

In het Gelderse rivierengebied blijkt dat 1 procent van de bestrijdingsmiddelen op verharding wordt toegepast. Ruim 90 procent wordt gebruikt in de landbouw. Uit metingen blijkt dat 75 procent van de bestrijdingsmiddelen die in het oppervlaktewater voorkomen, afkomstig zijn van de verharding. Een relatief kleine hoeveelheid bestrijdingsmiddelen zorgt dus voor een groot probleem.

VERDER LEZEN

Uit projecten die de waterbeheerders samen met provincie en drinkwaterbedrijven uitvoeren, blijkt dat gifvrij beheer van openbaar groen en verhardingen goed mogelijk is. In de volgende kolom staan enkele verwijzingen naar rapporten, publicaties en websites.

● Onkruid vergaat wel

handboek voor gifvrij beheer van groen en verhardingen in gemeenten, samengesteld in opdracht van waterbeheerders en de provincies Utrecht, Overijssel en Gelderland. Verkrijgbaar via Alterra, postbus 47, 6700 AA Wageningen. Telefoon 0317 47 47 00, fax: 0317 41 90 00. (www.alterra.nl)

● Zeven Limburgse gemeenten stoppen met het gebruik van gif

F. Kroes, L. Crijns e.a. H20, 1 (2004)

● Verfijning beheertoets onkruidbeheer

M. te Velde, Stadswerk, 12(1), 2004, pag. 28-29.

● De chemie tussen gemeenten en onkruid

in opdracht van provincie en waterbeheerders in Utrecht, Alterra januari 2004. zie www.alterra.nl

● DOB: Duurzaam Onkruid Beheer op verhardingen

zie www.dob-verhardingen.nl

● Stichting Milieukeur, Certificatie groen en verhardingen

zie www.milieukeur.nl

● Kijk op www.wateremissies.nl en zoek op

'Onkruid'.

GROEN EN VERHARDING

Bij beheer van openbaar groen en verhardingen staat het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen sterk onder druk. De giftigheid van deze middelen werkt helaas niet alleen op het onkruid, waar het voor bedoeld is, maar ook op andere delen van het ecosysteem.